

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ПІДХІД

FORMATION OF INNOVATIVE PROCESS: THEORETICAL APPROACH

У статті дано теоретичну характеристику суті інноваційного процесу та його основних принципів. Інноваційний процес, у більшості випадків, пов'язаний із створенням та поширенням інновації. Проте, інноваційний процес відбувається у різних формах, що зумовлено різноманітним ступенем взаємозв'язків між суб'єктами господарювання в умовах ринку. Розмежовано особливості формування інноваційного процесу для окремих суб'єктів господарювання та країни. Це дало змогу співставити спільні характеристики етапів інноваційного процесу на макро- та на макрорівні, що слугуватиме основою для максимізації позитивного ефекту їх реалізації на практиці.

The theoretical basis as to the essence of innovative process and main principles of its formation is given in the article. Mainly, innovative process means creation and wide spreading of innovation. Nevertheless, it has different forms, which is connected with the different degrees of cooperation between entities in the market conditions. The peculiarities of innovative process formation at the level of separate entities and country are separated. It creates the possibility to combine the different phases of innovative process at the macro- and micro- levels, which is the basis for maximization the effect of their practice realization.

Ключові слова: інновація, модель інноваційного процесу, інноваційна ідея, форма.

Key words: innovation, model of innovative process, innovative idea, form.

Стрімкий розвиток сучасного суспільства нерозривно пов'язаний із здатністю сприймати та впроваджувати нові досягнення науки і техніки, приймати інноваційні рішення. Нагальними постають питання формування та практичного впровадження інновацій. В свою чергу, поширення інновацій зумовило потребу систематичного їх освоєння суб'єктами господарювання. Це лягло в основу актуалізації питань теоретичного обґрунтування інноваційного процесу, що дозволить поєднати висновки класиків політичної економії із практичними потребами окремих суб'єктів господарювання та держави в умовах сьогодення.

Зокрема, дослідження інноваційного процесу знайшли своє відображення у працях Й. Шумпетера, Б. Санто, Б. Твіса та К. Фрімена, які розглядали інновацію з точки зору динамічного підходу, наголошуючи на характеристиках процесу її створення.

Метою нашого дослідження є теоретичне обґрунтування особливостей формування інноваційного процесу, що дозволить поєднати трактування природи інноваційного процесу із специфікою його проходження з огляду на потреби сучасності.

Загалом, в економічній науці значних трансформацій поняття «інновації» зазнало впродовж другої половини ХХ століття, сформувалися

Юлія Гернего
к. е. н., доцент
кафедри
інвестиційної
діяльності
ДВНЗ «Київський
національний
економічний
університет
імені Вадима
Гетьмана»

Iuliia Gernego
PhD,
Associate
Professor,
SHEI «Kyiv
National
Economic
University named
after Vadym
Hetman»

ТЕОРИЯ
БІЗНЕСУ

моделі інноваційного процесу. Спочатку переважали моделі інноваційного процесу, де основним фактором вважалися наукові дослідження, а ринок – вторинним елементом. Згодом, розвиток ринкових відносин зумовив набуття останнім визначальної ролі в інноваційному процесі. Ринкова складова посилилася на практиці інноваційного процесу та у відповідних теоретичних дослідженнях. Наприклад, на думку Ф. Мишкіна, всі інновації є наслідком гонитви за прибутками [5].

Проте, для сучасних суб'єктів господарювання важливою є не лише можливість безпосередньо приймати участь у створенні інновацій, але й здатність сприймати та пристосовувати до умов своєї діяльності винаходи інших суб'єктів господарювання. В таких умовах актуалізується роль дослідження відповідного поняттєво-категоріального апарату, зважаючи на його прикладні характеристики. Розвиток суспільства та перехід виробництва на новий рівень зумовили удосконалення теоретичних трактувань та досліджень стосовно особливостей інноваційного процесу.

У науковому контексті на інноваційний процес вперше звернув увагу Й. Шумпетер у другій половині XIX ст. [10]. Вчений розглядав інновацію в динаміці, тобто як інноваційний процес, а саме: «виготовлення нового

продукту, а не «новий» продукт; упровадження нового методу, а не «новий метод»; освоєння нового ринку...; отримання нового джерела сировини...; проведення реалізації...» [2].

На думку Б. Твіса, інноваційний процес – це перетворення наукового знання, наукових ідей, винаходів у фізичну реальність (нововведення), яка змінює суспільство. В основі інноваційного процесу лежить створення, впровадження і поширення інновацій, необхідними властивостями яких є науково-технічна новизна, їх практичне застосування і комерційна реалізованість для задоволення суспільних потреб [7]. Згідно поглядів Дж. Брейта інноваційний процес - це єдиний у своєму роді процес, що поєднує науку, техніку, економіку, підприємництво і управління в єдине ціле ... для одержання істотних ефектів і кращого задоволення суспільних потреб [7].

Інновації склали основу для структурних змін, переходу суспільства на якісно вищий щабель свого розвитку. Інноваційний процес, який є періодом від зародження ідеї до її комерційної реалізації, охоплює весь комплекс відносин виробництва та споживання [8]. Сьогодні він може відбуватися у різних формах (рис. 1).

Різні форми інноваційного процесу пов'язані з його стрімким розвитком в умовах ринку. Це також стало ос-

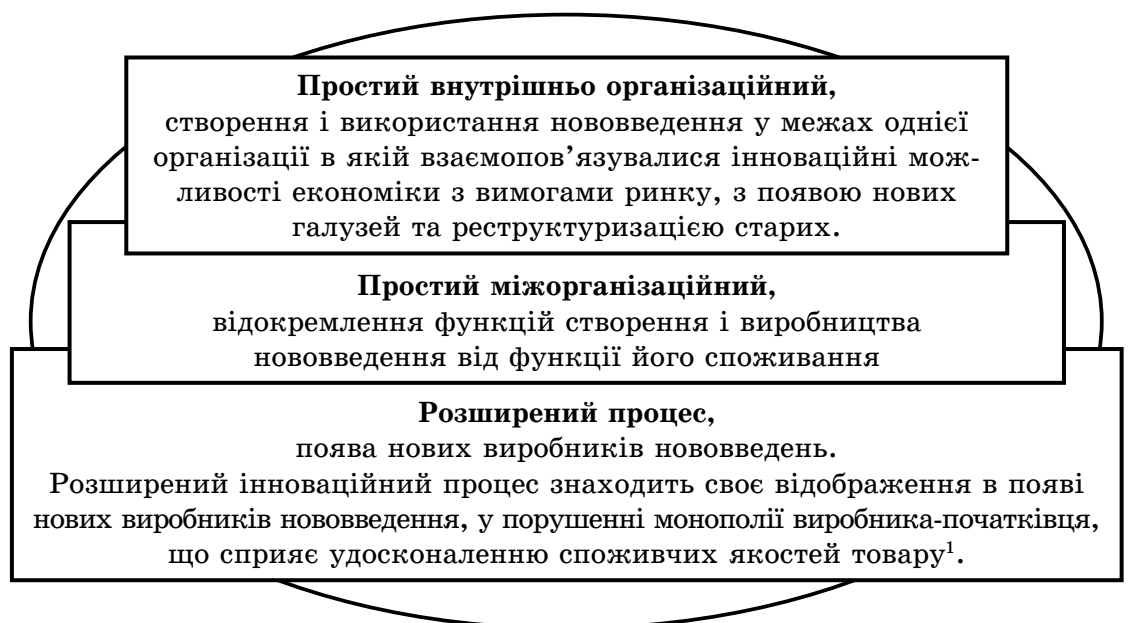

Рис. 1. Форми інноваційного процесу*

* Джерело: узагальнено автором

новою для розмежування моделей проходження інноваційного процесу, якому притаманний лінійний або нелінійний характер. Лінійна мо-

дель виглядає як поступовий процес переходу від розробки інновації, її доопрацювання до впровадження у виробництво (рис. 2).

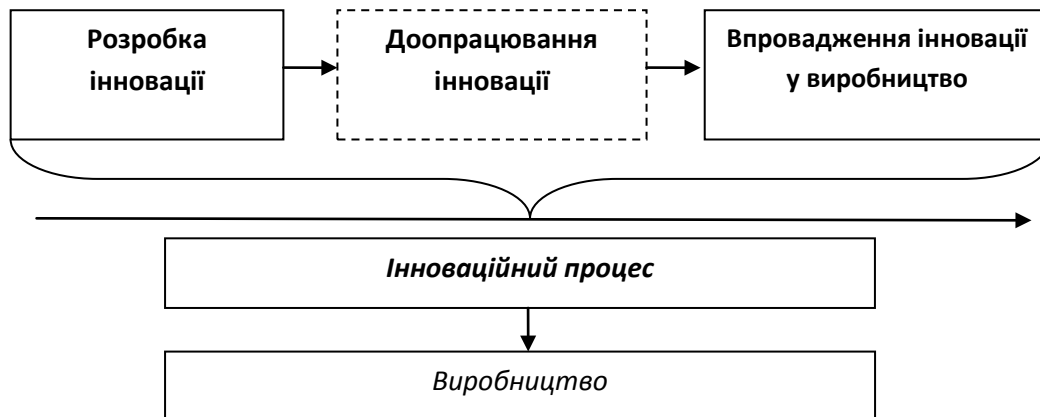

Рис. 2. Лінійна модель інноваційного процесу*

* Джерело: складено автором за [6]

Проте, лінійна модель є такою, що не повністю відповідає умовам ринку. Оскільки інноваційний процес здебільшого має нелінійний і нерівномірний характер, його можна представи-

ти у формі хвилі, коли, виникнувши в якійсь точці, поширюється як сама інновація, так і її наслідки. Вплив нововведення наростає, потім стабілізується й затухає (рис. 3).

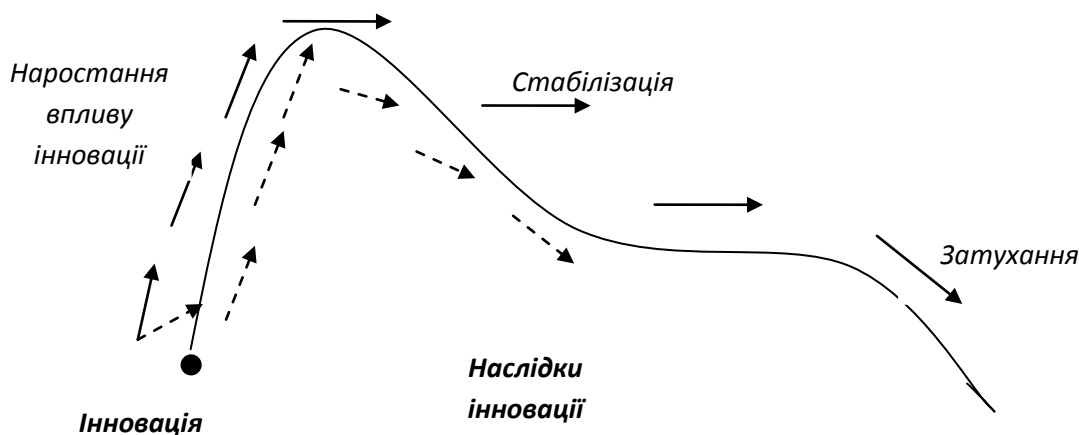

Рис. 3. Нелінійна модель інноваційного процесу*

* Джерело: складено автором за [3], [6]

Така хвилеподібна природа інноваційного процесу лежить в основі інтенсифікації виробництва, розвитку продуктивних сил та виробничих відносин, тенденцій розширеного відтворення.

Оскільки інноваційний процес є комплексним процесом, доцільним є його поділ на етапи (рис. 4).

У межах етапу створення інновації здійснюється моніторинг стану та проблем в галузі, зароджуються ідеї та розширюється план НДР, проводяться фундаментальні та прикладні

дослідження, розробки, оформлення яких забезпечує перетворення об'єктів інтелектуальної власності в інновації, адаптування інновацій до виробництва, виробництво і реалізація наукоємної продукції.

На етапі поширення інновації відбувається виділення ресурсів на поширення, підготовку і перепідготовку кадрів, здійснення функцій менеджменту, пропаганду інновацій через органи управління, інформаційне забезпечення різних організаційно-правових форм, діяльність

Рис. 4. Етапи інноваційного процесу на макрорівні*

* Джерело: узагальнено автором самостійно за [4], [9]

інформаційно-консультаційних служб та засобів масової інформації.

Освоєння інновацій передбачає доведення інформації до товаровиробників, організаційно-економічний механізм освоєння інновацій товаровиробниками, договірні відносини товаровиробників із творцями інновацій та інформаційно-консультаційними службами, ініціативу й активність товаровиробників, платоспроможний попит товаровиробників на інновації. Формування ефекту від освоєння

інновацій пропонуємо розглядати, як їх ефективність, що визначається згідно співвідношення додаткової продукції або прибутку, отриманих товаровиробниками, і витрат на створення (придбання) інновацій, їх освоєння у виробництві.

Оскільки структуризація інноваційного процесу дозволяє правильно скоординувати зусилля усіх його учасників на рівні конкретного суб'єкта господарювання, практичну спрямованість має підхід, який відображено на рис. 5.

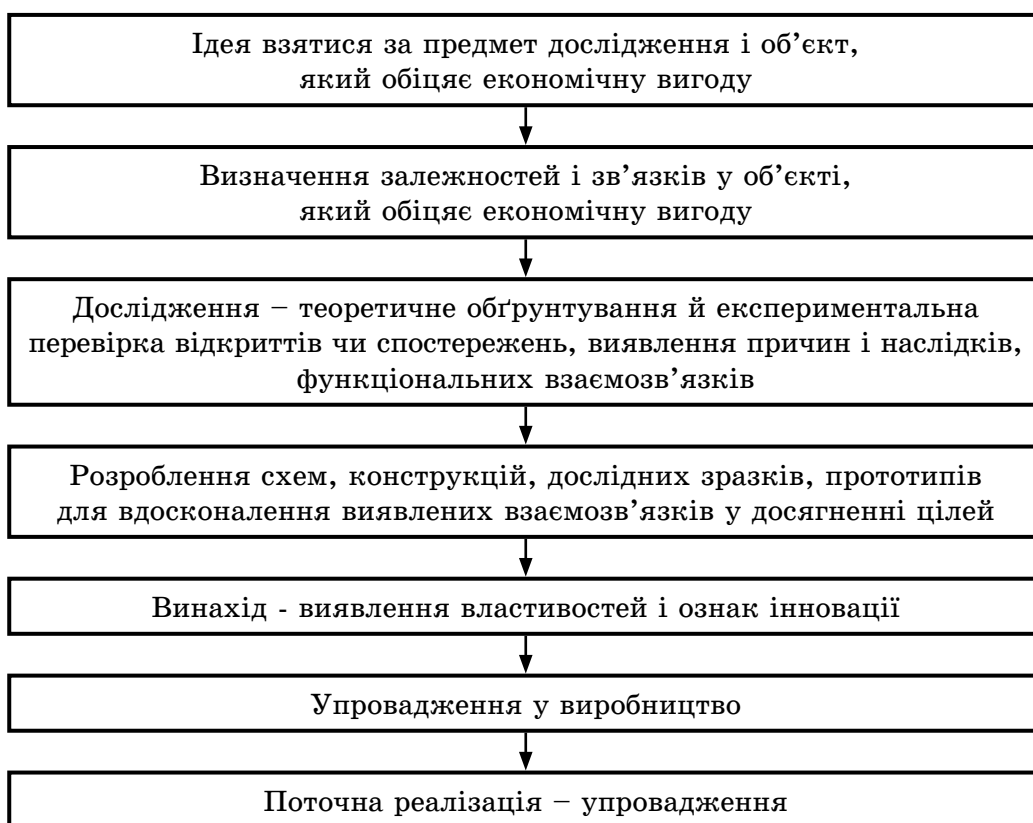

Рис. 5. Етапи інноваційного процесу на рівні суб'єкта господарювання*

* Джерело: [1]

Проте, визначення меж інноваційного процесу викликає ряд труднощів. Науково-технічна діяльність може вважатися, з одного боку, його складовою. Проте, інноваційний процес може бути також продовженням науково-технічної діяльності та передбачати комерціалізацію її кінцевого результату у формі нововведення. Незважаючи на це, за будь-яких умов, основою інноваційного процесу є науково-технічна діяльність, яка безпосередньо пов'язана зі створенням, розвитком, поширенням та застосуванням наукових знань у будь-якій із сфер науки та техніки.

До найскладніших проблем дослідження інноваційного процесу належить питання теоретико-методологічного забезпечення об'єктивності впливу інноваційного процесу на динаміку економічного зростання, визначення вартісних та науково-технічних показників, що характеризують внутрішню диференціацію якісних особливостей окремих інноваційних проектів, впливають на формування їх параметрів, які гарантують задоволення необхідних економічних та суспільних вимог.

Таким чином, формування інноваційного процесу відбувається згідно різноманітних вимог та критеріїв, що зумовлено диференціацією середовища функціонування, потреб та можливостей, як окремих суб'єктів господарювання, так і різних держав. Спільним при формуванні інноваційного процесу на макро- та на мікрорівні є його динамічний характер, що проявляється за рахунок переходу ідеї з урахуванням впливу досліджень та розробок на етап поширення та освоєння інновації. Тобто, теоретичний аспект закладає лише основу для успішної реалізації інноваційного процесу. Це зумовлює потребу наступних досліджень прикладних характеристик інноваційного процесу, виходячи із специфіки середовища його освоєння.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бенько М. М. Модель інноваційного розвитку обліку, аналізу і контролю. /М. М. Бенько // Еконо-

міка. Управління. Інновації. – 2014. – № 1 (11).

2. Бубенко П.Т. Наука та інноваційний процес в Україні / П.Т. Бубенко // Проблеми науки. – 2003. – № 4. – С. 8–12.

3. Буренніков Ю.Ю. Управління інноваційною діяльністю промислових підприємств (на прикладі машинобудування): Автореф. дис ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Буренніков Юрій Юрійович; Хмельниц. нац. ун-т. - Хмельницький, 2009. - 20 с.

4. Кобушко І. М. Шляхи покращення фінансування інноваційного розвитку в Україні з використанням міжнародного досвіду. / І. М. Кобушко, Е. І. Гусейнова // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 2. – С. 124 – 130.

5. Мишкін Ф. С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків. - Київ: Основи, 1998. - 963с.

6. Решетило В. П. Особливості та проблеми сучасного етапу інноваційного розвитку України / В. П. Решетило // Научно-технический сборник. – 2011. – № 92. – с. 3 – 10

7. Твист Б. Управление научно-техническими нововведениями. – М.: Экономика, 1989. – 271 с.

8. Цадо Г. В. Сутність та значення інвестиційно-інноваційних процесів в системі регіонального розвитку / Г. В. Цадо // Інноваційна економіка: всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2011. – № 2 (21). – С. 154 – 160.

9. Шпикуляк О. Г. Етапність інноваційного процесу та оцінка ефективності інноваційної діяльності. /О. Г. Шпикуляк, С. О. Тивончук, С. В. Тивончук, О. М. Супрун // Економіка АПК. – 2011. – № 12. – с 109 - 116

10. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития / Й. А. Шумпетер. – М.: Прогресс, 1982. – 455 с.

REFERENCES

1. Ben'ko M. M. Model of innovative development of accounting, analyze and control. Ekonomika. Upravlinnya. Innovatsiyi. (Economy. Management. Innovation). 2014; 1 (11): 10 - 20.

2. Bubenko P. T. Science and innovation process in Ukraine. Problems of science. 2003; 4: 8-12.

3. Burennikov Yu. Yu. Innovation management industry (engineering is given as an example). Candidate Thesis Abstract. Khmelnytsky, 2009; 20 p.

4. Kobushko I. M., Huseynova E. I. The ways of Ukrainian innovative development financing support based on the international experience. Marketing and management of innovations. 2011; 2: 124 - 130.

5. Myshkin F.S. Ekonomika hroshey, bankivskoyi spravy i finansovykh rynkiv [Economic of Money, Banking Activity and Financial Markets]. KYIV: OSNOVY, 1998. 963 p.

6. Reshetylo V. P. Peculiarities and problems of current stage of Ukrainian innovative development. Nauchno-tekhnicheskyy sbornyk (Scientific and technical collection). 2011; 92: 3 – 10.

7. Tviss B. Upravlenie nauchno-tekhnicheskimi novovvedeniyami. [Scientific and technical innovation's management]. M: Ekonomika, 1989. 271 p.

8. Tsado H. V. Essence and importance of investment and innovation processes for the system of regional development. Innovatsiyna ekonomika: vseukrayins'kyi naukovovyrobnychyy zhurnal. (Innovative economy: Ukrainian scientific and industrial journal). 2011; 2 (21): 154 – 160.

9. Shpykulyak O. H. Innovative process stages and estimation of innovative activity's efficiency. Ekonomika APK. (Economy of agrarian and industrial complex). 2011; 12: 109 – 116.

10. Shumpeter Y. A. Teoriya ekonomicheskoho razvitiya. [Theory of economic development]. M.: Prohress, 1982. 455 p.